

บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review)

“วิวาทะพระและนักปรัชญา”

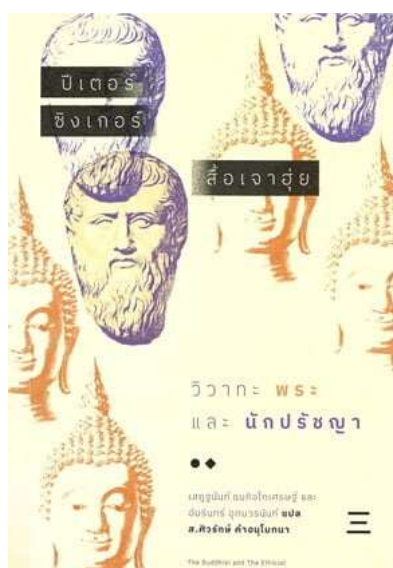
เกษริน บุตรา Gatesarin Buttra

คณะพุทธศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Faculty of Buddhism, Mahachulalongkornrajavidyalaya University

Corresponding author, e-mail: gatesarinn39@gmail.com

Received May 13, 2026; Accepted: August 31, 2026

ผู้แต่ง: ปีเตอร์ ซิงเกอร์, สือเจาฮุย

ผู้แปล: เสฏฐนันท์ ธนกิจโกเศศธรรมา และอัมรินทร์

อุดมวรรณท์

สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์สำนักนิตยสารสามย่าน

ครั้งที่พิมพ์: ครั้งที่ 1 มินาคม

ปีที่พิมพ์: 2567

จำนวนหน้า: ความหนา 296 หน้า จำนวน 8 บท

บทนำ

ปีเตอร์ ซิงเกอร์เป็นศาสตราจารย์ด้านชีวจริยศาสตร์ที่ University Center for Human Values ณ มหาวิทยาลัยพรินซ์ตัน เป็นที่รู้จักในระดับสากลหลังจากตีพิมพ์หนังสือเรื่อง Animal Liberation นอกจากนี้ยังมีหนังสือเรื่อง The Life You Can Save ซึ่งเป็นหนังสือที่ตีพิมพ์ครั้งแรกในปี 2009 งานเขียนของเขาได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆ มากกว่าสามสิบภาษา อีกทั้งผลงานที่มีชื่อเสียงเล่มอื่นอย่าง practical Ethics ฉบับแปลไทยคือ จริยศาสตร์ภาคปฏิบัติ อีกเล่มอย่าง Why Vegan? แปลไทยในชื่อ วางเนื้อนั้นลงซะ: คู่มือการกินอย่างมีจริยธรรม นอกจากนั้นในปี 2021 ซิงเกอร์ยังได้รับรางวัล Berggruen Prize สาขาปรัชญาและวัฒนธรรม เขาเป็นตัวแทนของนักปรัชญาตะวันตกที่ต้องการสอบถามปัญหาทางปรัชญาต่อวงการพระพุทธศาสนาเถรวาทเกี่ยวกับคำสอนและ

ท่าที่ทางพระพุทธศาสนาที่มีต่อปัญหาทางปรัชญาโดยเน้นไปที่ปัญหาทางจริยธรรมเป็นส่วนใหญ่

สื้อ เจ้าอยู่ เป็นชาวเมียนมาร์เกิด ณ เมืองย่างกุ้ง ประเทศเมียนมาร์ บรรพบุรุษของท่านเป็นคนเทศมณฑลหมะยั มณฑลทวาย ตั้ง ประเทศจีน ท่านสำเร็จการศึกษาภาควิชาภาษาจีนจากมหาวิทยาลัยครูแห่งชาติไต้หวัน ปัจจุบันท่านสอนในภาควิชาศาสนาและวัฒนธรรมที่มหาวิทยาลัยฮวนชวง เมืองซินจู๋ ประเทศไต้หวัน และเคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าภาควิชาและคณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยฮวนชวง จากที่ท่านเป็นคนรักสัตว์จึงได้ก่อตั้งสมาคมพิทักษ์รักษชีวิตขึ้นในปี 1993 เพื่อปรับปรุงสวัสดิภาพสัตว์ในไต้หวัน และต่อมาได้บวชภิกษุณีในปี 1978 ต่อมาท่านตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาพระพุทธศาสนาจึงได้ก่อตั้งวิทยาลัยพุทธศาสนาทางชื่อในไต้หวัน เพื่อได้เสนอหลักสูตรสำหรับการศึกษาพุทธศาสนาและการศึกษาของสงฆ์ ท่านถือว่าเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณขององค์กรเช่นเดียวกับองค์กรทะเลลามะองค์ที่ 14 ท่านติช นัท ฮันห์ และท่านพุทธทาส ท่านยังได้รับรางวัลวรรณกรรมจีน สาขาวัฒนธรรมจากสมาคมนวนกรรมและศิลปะจีน ประเทศไต้หวัน และได้รับรางวัลสันติภาพนิวาโน ของญี่ปุ่น ในปี 2021 อันเป็นที่รู้จักในฐานะโนเบลทางศาสนา งานส่วนใหญ่ของท่านเป็นงานบรรยาย ส่วนการได้มาตอบคำถามในหนังสือเล่มนี้จึงนับเป็นการใช้ศาสนาเชิงปฏิบัติ (practical religion) มาตอบคำถามไม่ใช่แค่ใช้ทฤษฎีเท่านั้น

หนังสือเล่มนี้มีขนาดประมาณ A5 เล็กกระทัดรัด เนื้อกระดาษหนาอมสายนพิมพ์ดำ จัดพิมพ์โดย สำนักพิมพ์สำนักนิตยสารยานที่ถือว่าเป็นสำนักพิมพ์ที่แปลผลงานทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและศาสนาออกมาเป็นจำนวนมาก โดยการพิมพ์ครั้งนี้เป็นครั้งแรก มีนาคม 2567 มีความหนา 296 หน้า ภาพรวมของหนังสือเล่มนี้ ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 บท ได้แก่ บทที่ 1 ชื่อว่า “รากฐานแห่งจริยธรรม” บทที่ 2 ชื่อว่า “แนวคิดหลักทางพุทธศาสนา: กรรมและนิพพาน” บทที่ 3 ชื่อว่า “ผู้หญิงและความเสมอภาค” บทที่ 4 ชื่อว่า “เพศ” บทที่ 5 ชื่อว่า “การวิจัยเอ็มบริโอและการทำแท้ง” บทที่ 6 ชื่อว่า “สวัสดิภาพสัตว์” บทที่ 7 ชื่อว่า “การุณยฆาตและการฆ่าตัวตาย” บทที่ 8 ชื่อว่า “โทษประหารและการฆ่าในสงคราม”

เนื้อหา

บทที่ 1 ชื่อว่า “รากฐานแห่งจริยธรรม” เป็นการนำเสนอประเด็นคำถามเกี่ยวกับปัญหาจริยศาสตร์พื้นฐานที่ซิงเกอร์ถามว่า พุทธจริยศาสตร์เป็นประโยชน์นิยมแค่ไหน เพราะในฐานะนักประโยชน์นิยมถือว่าการกระทำหนึ่งไม่ว่าถูกหรือผิดนั้นขึ้นอยู่กับว่าการกระทำนั้นจะนำไปสู่ผลที่ดีกว่าสิ่งอื่นๆ ที่ได้ทำหรือไม่ แนวคิดนี้สอดคล้องกับพุทธหรือไม่ โดยการกระทำใดที่ชาวพุทธจะไม่มีวันทำ เพราะหากว่ามีการกระทำบางอย่างที่ชาวพุทธไม่มีวันทำแม้ว่าจะให้ผลที่ดีที่สุดก็ตาม พุทธศาสนาย่อมไม่ใช่ประโยชน์นิยม เช่น ศาสนาคริสต์นิกายโรมันคาทอลิกกล่าวว่าการเจตนาฆ่ามนุษย์ผู้บริสุทธิ์นั้นผิดเสมอ ขณะที่นักประโยชน์นิยมจะพูดว่าถ้าวิธีเดียวที่จะช่วยชีวิตมนุษย์ผู้บริสุทธิ์จำนวนมากจากการถูกฆ่าได้คือคุณต้องฆ่ามนุษย์ผู้บริสุทธิ์คนหนึ่ง ซึ่งแน่นอนว่าน่าลำบากใจอย่างยิ่ง แต่ก็อาจเป็นการกระทำที่ถูกต้อง

เจ้าอยู่ได้เสนอคำตอบบนฐานคิดว่า ได้เสนอแนวคิด ๒ อย่างคือประโยชน์นิยมกับกรณียธรรม คือการตัดสินใจผิดมาจากกฎทอง แต่การมองว่าพุทธคล้ายคลึงกับลัทธิประโยชน์นิยม เพราะมักจะอ้างถึงคำสอนที่พระพุทธเจ้าทรงสละความสุขทางโลกเพื่อแสวงหาหนทางให้สรรพสัตว์หลุดพ้นจาก

การเกิด แก่ เจ็บและตาย จึงเป็นแรงจูงใจสำคัญในการที่พระพุทธองค์ทำเพื่อประโยชน์ของผู้อื่น แต่บางครั้งก็มีกฎทองที่กำหนดวิธีปฏิบัติทางศีลธรรม คือการที่เราจะฆ่าคนหนึ่งเพื่อผู้บริสุทธิ์อีกหลายคน นั้น ดูเหมือนว่า ชาวพุทธจะตัดสินตามกฎทองคำทางศีลธรรม ทั้งนี้มาจากการมองว่าพระสูตรในคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาเป็นประเภทต้องตีความต่อหรือไม่ต้องตีความก็ได้ การจะปฏิบัติตามกฎทองหรือจะเลือกก่อประโยชน์สูงสุดล้วนเป็นการเลือกทางที่ออกที่ดีที่สุด อย่างพระสูตรหนึ่งที่เสนอถึงการที่พระโพธิสัตว์กำลังบำเพ็ญบารมีอยู่ นอกอินทรียัตว์หนึ่งเข้าจู่โจมนกพิราบ นกพิราบมาขอความช่วยเหลือพระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์จึงได้ปกป้องนกพิราบจากนกอินทรีเพราะความเมตตา เป็นที่มาของข้อโต้เถียงระหว่างนกอินทรีกับพระโพธิสัตว์ว่า ท่านช่วยเหลือนกพิราบด้วยความเมตตา แต่ท่านช่างโหดร้ายกับข้าเหลือเกิน หากข้าไม่มีอาหารก็ต้องอดตาย เมื่อเป็นอย่างนั้นพระโพธิสัตว์จึงตัดเนื้อหาต้นขาตนเองแล้วมอบให้นกอินทรีผู้หิวโหย เป็นเหมือนว่าพระโพธิสัตว์เสียสละตนเองแทนการเสียสละชีวิตที่บริสุทธิ์อื่นใด และอีกกรณีที่พระศากยมนิโพธิสัตว์ได้ร่วมไปในเรือขนสินค้ากับพ่อค้าห้าร้อย แต่โชคร้ายที่กัปตันเรือเป็นโจรสลัด เขาจึงมอมเหล้าทุกคนเพื่อหวังจะปล้นสมบัติ แต่พระโพธิสัตว์รู้ตัวเนื่องจากไม่ดื่มสุรา ท่านเห็นกัปตันเรือจะฆ่าคน ท่านตระหนักว่าไม่ใช่แค่พ่อค้าเท่านั้นที่จะต้องเสียชีวิต แต่ยังรวมถึงครอบครัวที่จะต้องสูญเสียด้วย กัปตันเรือกำลังจะทำสิ่งชั่วร้ายจนตัวเองต้องลงไปสู่นรกภูมิ ด้วยความเมตตาต่อพ่อค้าทั้งห้าร้อยคนต่อครอบครัวของพวกเขาและต่อโจรสลัด ท่านจึงตัดสินใจผลักกัปตันลงทะเล ท่านรู้ว่าท่านจะต้องรับผลจากการฆ่าและท่านก็เต็มใจรับ เรื่องนี้เมื่อพิจารณาแล้วท่านยึดเอาประโยชน์สูงสุดที่เป็นไปได้ไว้ เรื่องชาดกนี้จึงมองว่าโจรสลัดไม่ใช่คนบริสุทธิ์ การพิจารณาว่าโจรสลัดที่พระโพธิสัตว์จะฆ่าไม่บริสุทธิ์เป็นคนชั่วร้ายและพระโพธิสัตว์ยอมรับผลที่จะตามมาได้ การละเว้นศีลข้อปาณาติบาตจึงเป็นไปได้ในกรณีพิเศษนี้ (ปีเตอร์ ซิงเกอร์ และสือเจาฮุย, 2565)

ประเด็นการใช้หลักประโยชน์กับกรรมธรรมมีเงื่อนไขในการพิจารณาการใช้วิถีชีวิตในการตีความทั้งนี้มาจากการพิจารณาพื้นฐานเรื่องกฎทองคำนั้นได้ถูกวางไว้เป็นหลักปฏิบัติอยู่แล้ว แต่หากมีข้อพิจารณาที่จะเข้ามาอธิบายเพิ่มก็ต้องกล่าวถึงประโยชน์ทั้งในแง่ประโยชน์ตนและผู้อื่น หากชั่งน้ำหนักด้วยการใช้เหตุผลจะพบว่าต้องคำนึงถึงประโยชน์ผู้อื่นก่อนเป็นสำคัญ แม้จะเสียประโยชน์ตนเอง ซึ่งการอธิบายนี้จะต้องอาศัยความเข้าใจอย่างทอ้งแท้ในความเข้าใจนั้นจริงๆ ไม่ใช่แค่เพียงคาดเดาเอาเอง

บทที่ 2 ชื่อว่า “แนวคิดหลักทางพุทธศาสนา: กรรมและนิพพาน” ในเบื้องต้นซิงเกอร์ได้ถามถึงความเข้าใจที่ชาวพุทธมีต่อเรื่องกรรมว่าเป็นอย่างไร ชาวพุทธเชื่อหรือไม่ว่าคนทำชั่วจะทุกข์ทรมานจากการกระทำของเขาเอง เจาฮุยได้กล่าวโดยอ้างถึงความเข้าใจพื้นฐานเรื่องกรรมมาจากการเข้าใจศาสนาพราหมณ์ที่มีความเชื่ออาตมันและอาตมันนี้เราที่ทำการทั้งหมดและจะต้องรับผลการกระทำนั้น ขณะที่พระพุทธเจ้าไม่ทรงยอมรับอย่างนั้น ทรงยอมรับว่ากรรมเป็นผลจากการกระทำของเรา แต่ไม่ยอมรับแนวคิดเรื่องอาตมัน ซึ่งมีลักษณะเป็นตัวตนที่ต่อเนื่อง ถาวร และเป็นอิสระ พระพุทธเจ้าตรัสว่าไม่มีอาตมันที่คงอยู่ต่อไปเรื่อยๆ เพราะการประกอบรวมของร่างกาย จิตใจ และสาเหตุและปัจจัยอื่นๆ ล้วนเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ดังนั้นคุณูปการของพระพุทธศาสนาต่อแนวคิดเรื่องกรรมก็คือการเปิดโอกาสให้เปลี่ยนแปลงได้ แม้ว่าคนๆ หนึ่งอาจเคยทำกรรมชั่วไว้มาก แต่ถ้าคนๆ นั้นเริ่มเปลี่ยนแปลง ผลที่ตามมาก็จะแตกต่างกัน อีกส่วนหนึ่งคือพระพุทธเจ้าจะไม่ทรงพยากรณ์หรือ

โน้มน้าวผู้คนให้ยอมรับแนวคิดเรื่องกรรมและผลกรรม ในทางกลับกัน หากมีนักปฏิบัติที่ต้องการมีประสบการณ์หรือรับรู้ถึงการทำงานของผลที่เกิดจากกรรมอย่างถ่องแท้ พระพุทธองค์จะทรงสนับสนุนให้พวกเขาบ่มเพาะและฝึกฝนการปฏิบัติให้ลึกซึ้ง เพื่อที่พวกเขาจะได้ตื่นตัว ตื่นรู้และตระหนักรู้มากขึ้นจนสามารถรับรู้ได้ว่าการกระทำหนึ่งๆ นำไปสู่ผลที่ตามมาอย่างไร

ประเด็นในเนื้อหาตอนนี้ ผู้เขียนเห็นว่าเป็นการมุ่งไปที่การเข้าใจบริบทของคำสอนพื้นฐานเรื่องกรรมและเป้าหมายสูงสุดในทางพระพุทธศาสนา ด้วยการอ้างอิงถึงการกระทำและผลการกระทำท้ายที่สุดคือการไม่มีตัวตนที่จะรับผลนั้นเป็นเข้าใจยากในมุมมองของซิงเกอร์ ขณะที่การอธิบายที่เข้าใจง่ายที่สุดในบทนี้คือการยกตัวอย่างและการนำเสนอที่เป็นรูปธรรมอย่างองค์กรที่ทำประโยชน์เพื่อสาธารณะถือเป็นการนำพระพุทธศาสนามาสู่การช่วยเหลือคนให้พ้นจากทุกข์ได้จริง ไม่ใช่แค่เพียงคำสอนที่มุ่งเน้นการหลุดพ้นจากโลกนี้แต่เพียงอย่างเดียว เพราะสังคมไม่ได้ประโยชน์และไม่สอดคล้องกับหลักคำสอนที่จะช่วยให้คนหลุดพ้นจากความทุกข์ในการมีชีวิตที่ดีได้อย่างชัดเจน

บทที่ 3 ชื่อว่า “ผู้หญิงและความเสมอภาค” ซิงเกอร์ได้ตั้งประเด็นคำถามเกี่ยวกับมุมมองทางศาสนาว่าส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นปิตาธิปไตย ส่วนแนวคิดสตรีนิยมสอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาอย่างไรบ้าง เจาส์ยได้ตอบว่า สตรีชาวพุทธที่ปรารถนาจะเป็นภิกษุณีต้องเผชิญกับพระธรรมในพระไตรปิฎกซึ่งมักจะโน้มน้าวผู้อ่านอยู่บ่อยครั้งว่าผู้หญิงเป็นรองผู้ชาย ผู้หญิงจำนวนมากเต็มใจอยู่ใต้บังคับบัญชาของผู้ชายอยู่ดี การเคลื่อนไหวทางสังคมเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยิ่งใหญ่ได้ เจาส์ยได้เสนอมุมมองเรื่องกาลามสูตรมาเป็นฐานในการมองว่าหลักการที่เสนอให้ภิกษุส่งสอนภิกษุณีได้นั้น หรือกฎที่กำหนดให้ภิกษุสามารถกล่าวตักเตือนภิกษุณีได้ แต่ภิกษุณีไม่อาจพูดจาวาร้ายภิกษุได้ ดูเหมือนพระวินัยข้อนี้จะให้เหตุผลเพียงพอที่จะมองว่าภิกษุใช้อำนาจโดยมิชอบสังเกตได้จากความสัมพันธ์กับฆราวาสเช่น ข้อวินัยว่า ฆราวาสที่นำเชื้อถือสามารถรายงานความผิดของพระภิกษุต่อคณะสงฆ์ ต่อข้อเรียกร้องนี้พระภิกษุมองว่าฆราวาสไม่มีสิทธิ์แทรกแซงพฤติกรรมของพระสงฆ์ อาตมาหาข้อความที่ขัดแย้งกันทั้งหมดในคัมภีร์แล้วหักล้างไปที่ละข้อ เพื่อแสดงให้เห็นข้อบกพร่องและความเข้าใจผิดทั้งหมดที่เป็นเหตุผลเพียงพอให้เราลบล้างข้อขัดแย้งเหล่านี้ ผลคือพระสงฆ์บางรูปจะชื่นชมและสนับสนุนสิ่งที่อาตมาทำอย่างแท้จริง แต่พระรูปอื่นๆ พยายามที่จะสบประมาทผลของการคัดค้านของอาตมา พระสงฆ์บางรูปทั้งชายและหญิงยังคงปฏิบัติตนตามวิถีปฏิบัติที่ทำตามๆ กันมานาน โดยเพิกเฉยต่อความจำเป็นที่จะต้องล้มล้างกฎที่ให้ภิกษุณีอยู่ใต้บังคับบัญชาของภิกษุ หากเรามีส่วนในฐานะคณะสงฆ์ในการอภิปรายเกี่ยวกับความไม่เท่าเทียมกันนี้ ภิกษุบางรูปก็จะไม่ยอมให้เราพูดคุยเรื่องนี้กันได้เพราะเราไม่ควรสาวไส้ให้กากิน แต่อาตมาไม่เชื่อว่าเราควรซุกปัญหาเหล่านี้ไว้ในชุมชนของเรา แต่ควรแสดงออกต่อสาธารณชน องค์ทะไลลามะมีกำหนดเสด็จเยือนไต้หวันในฤดูใบไม้ผลิปี 2001 ทำให้ท่านได้มีโอกาสดูเผยแผ่พุทธศาสนาในที่ชุมชนพุทธต่อสาธารณชนตามประกาศขององค์กร โดยท่านได้ประกาศต่อองค์ทะไลลามะและสาธารณชนว่า ความคิดทางศีลธรรมในศตวรรษใหม่นั้นเฉื่อยสอดคล้องกับแนวคิดทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับความเสมอภาคเพื่อสรรพสัตว์ โดยพื้นฐานแล้วทำทลายทศณะของศีลธรรมของผู้นับถือลัทธิคัลลัมบุรุษเพศและลัทธิคัลลัมบุรุษเพศ ชุมชนพุทธไต้หวันแสดงให้เห็นความก้าวหน้าในประเด็นดังกล่าว จึงขอพระองค์ทรงโปรดพิจารณาเรียนรู้จากพัฒนาการการเผยแผ่พระธรรมที่ไต้หวัน แม้ภิกษุและภิกษุณีในไต้หวันจะเป็นชุมชนทางจิตวิญญาณสองแห่งที่แยกกัน แต่การเลือก

ปฏิบัติทางเพศก็ยังคงอยู่ ยิ่งไปกว่านั้น ผู้หญิงที่นับถือพระพุทธศาสนาแบบทิเบตยังมีสถานะที่เลวร้ายยิ่งกว่า เพราะประเพณีทิเบตไม่อนุญาตให้มีภิกษุณีสงฆ์ด้วยซ้ำไป

ประเด็นเกี่ยวกับการใช้การตีความคัมภีร์มาอธิบายสิทธิทางสังคมเป็นเรื่องที่เป็นไปได้ ทั้งนี้เนื่องมาจากพระพุทธศาสนาเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เมื่อสังคมมีข้อเสนอทางด้านความเสมอภาคและความเป็นหญิงที่ต้องมีการปฏิบัติที่เท่าเทียมกันได้ แต่เมื่อในสมัยพุทธกาลมีข้อบัญญัติที่ต้องให้ผู้หญียอมต่อผู้ชายอาจเป็นไปตามหลักพระพุทธศาสนาที่สอดคล้องกับสังคมเท่านั้น แต่ในแง่ของเป็นจริงแล้ว ทุกคนล้วนเท่าเทียมกันในแง่การบรรลุธรรม แต่ที่ต่างกันมาจากสังคม การยอมรับและเข้าใจใหม่จึงเป็นวิธีการทางการให้เหตุผลที่ต้องละเอียดและรอบคอบอย่างยิ่ง

บทที่ 4 ชื่อว่า “เพศ” ในบทนี้ ซิงเกอร์ได้สอบถามเกี่ยวกับการการเข้าใจการปลดแอกทางเพศหมายถึงอิสรภาพจากการกดขี่ทางเพศ หรือการหลุดพ้นจากเช็กซ์ ซึ่งคนทั่วไปเข้าใจว่าเป็นการมีอิสระด้วยการละเว้นจากเช็กซ์หรือจากความปรารถนาที่จะมีเช็กซ์ การหลุดพ้นจากเช็กซ์จึงดูเหมือนว่าจะเชื่อมโยงไปกับการถือพรหมจรรย์ วลีนี้สื่อถึงสภาวะที่ปราศจากความต้องการทางเพศ เป็นสิ่งที่พึงปรารถนา ชาวคริสต์มองว่าการที่เราควบคุมตัวไม่ได้ ก็ควรแต่งงานเพราะการแต่งงานดีกว่าถูกแผดเผา หมายความว่า ถ้าคุณไม่แต่งงาน คุณอาจทำบาปด้วยการมีเช็กซ์นอกสมรส แล้วคุณก็ถูกแผดเผาในนรก เจาส์มองประเด็นนี้ว่า เรื่องเช็กซ์มีลักษณะกำกวมมานาน เช็กซ์เป็นแนวคิดที่ดึงดูดใจอย่างมาก มันดึงดูดใจและน่าหลงใหลมากเสียจนผู้คนเต็มใจยอมจำนนต่อความสำราญของเช็กซ์และปรารถนาที่จะมีเช็กซ์ แต่เป็นสิ่งที่คนกลัวกับสถานการณ์ที่เราารู้สึกว่ามีอำนาจควบคุมน้อยลงไป การกล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างความรักกับเช็กซ์เป็นปัญหา เมื่อความรักกับเช็กซ์เป็นของคู่กันจริงสำหรับคู่สมรสส่วนใหญ่ แต่สำหรับพนักงานบริการทางเพศและลูกค้าของพวกเขาแล้ว เช็กซ์เกิดขึ้นโดยปราศจากความรัก การคุมกำเนิดจึงสำคัญอย่างแน่นอน เพราะมันแก้ปัญหาว่าบุตรควรเป็นญาติฝ่ายใดและใครรับผิดชอบเลี้ยงดูเด็ก หากเข้าใจเช่นนี้แล้ว เราสามารถคิดเกี่ยวกับทัศนะทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับเช็กซ์และความรักได้ เพราะการรักตัวเองอาจนำไปสู่ความยึดมั่นในตัวตน การปรนเปรอร่างกายของตน โดยเฉพาะการสนองความกำหนดของประสาทสัมผัสทางกาย กามคุณ 5 สัมพันธ์กับปสาทรูป 5 ความกำหนดเหล่านี้ล้วนเกิดขึ้นจากการรักตัวเองอันเป็นสัญชาตญาณของมนุษย์ ใครก็ตามเมื่อรักตัวเอง ก็ย่อมปรารถนาสภาวะที่สนองความกำหนดของปสาทรูป เมื่อหิวก็ต้องกินเมื่อกระหายก็ต้องดื่ม ถ้าบุคคลผู้มุ่งสนองความกำหนดในกามไม่ได้ถือว่าทำผิดจริยธรรมตราบเท่าที่บุคคลนั้นไม่เบียดเบียนผู้อื่น (ปีเตอร์ ซิงเกอร์ และสือ เจาส์, 2565)

ในบทนี้ มีประเด็นการปลดแอกทางเพศเป็นเรื่องของสร้างรสนิยมใหม่ทางเพศ แต่ในทางพระพุทธศาสนา มองว่าการปลดแอกจริงๆ แล้วคือการเลิกความต้องการทางเพศเพราะเป็นการนำไปสู่ความทุกข์

บทที่ 5 ชื่อว่า “การวิจัยเอ็มบริโอและการทำแท้ง” ในบทนี้ ซิงเกอร์ได้สอบถามถึงศีลที่เกี่ยวกับการละเว้นการฆ่าให้มากขึ้น พืชเป็นสิ่งมีชีวิต แต่เราฆ่าพืช ทั้งพืชที่เรากินและวัชพืชที่เราต้องทำลายเพื่อให้พืชที่เรากินได้เติบโต หากการฆ่าพืชไม่ผิด ดังนั้นเราฆ่าสิ่งมีชีวิตก็ไม่สามารถแก้ปัญหาว่าการกระทำของเราผิดหรือไม่ เอ็มบริโอที่เจริญอยู่ในระยะแรกของพัฒนาการซึ่งอาจถูกฆ่าเพื่อเอาเซลล์นั้นไม่สามารถรู้สึกเจ็บปวดได้ซึ่งไม่ต่างจากผักกาดหอมที่เรากินในมือที่ขี้เกียจ หากการฆ่าเอ็มบริโอไม่ต่างอะไรกับการตัดผักกาดหอมมากินแล้ว เช่นนั้นเราควรคัดค้านการฆ่าเอ็มบริโอจริงๆ

หรือ? เจาอยู่ตอบว่า เราจำเป็นต้องอธิบายให้ชัดเจน ไม่ใช่เอาประเด็นการฆ่าเอ๋มบริโอกับการตัดผักกาดหอมมาเปรียบเทียบกัน หลักการทางศีลธรรมทั้งหมดต้องสามารถปฏิบัติได้จริง เมื่อผู้คนตระหนักถึงการกระทำของตนอย่างชัดเจน เมื่อพวกเขาตัดผักกาดหอมมากกว่าตอนที่พวกเขาฆ่าเอ๋มบริโอ เพราะเราต้องมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์หรืออุปกรณ์เทคโนโลยีเพื่อเข้าใจสภาพของเอ๋มบริโอได้ ดังนั้นผู้คนจะตระหนักถึงและมีความรู้สึกต่อเอ๋มบริโอน้อยกว่าที่พวกเขามีต่อสิ่งมีชีวิตที่พวกเขามีประสบการณ์ตรง เช่น ผักกาดหอม คนส่วนใหญ่ไม่มีความรู้สึกต่อเอ๋มบริโอ ส่งผลให้การฆ่าเอ๋มบริโอกลายเป็นประเด็นทางจริยธรรมที่ซับซ้อนยิ่งกว่าการฆ่าสัตว์เสียอีก เพราะจะมีนักวิทยาศาสตร์ทางการแพทย์และชีววิทยาระดับนำและนักวิชาการด้านจริยธรรมกลุ่มเล็กๆ เท่านั้นที่อภิปรายเรื่องนี้กัน ความรู้สึกร่วมที่มีต่อเอ๋มบริโอจะเป็นไปได้ก็เมื่อมีอุปกรณ์ที่ช่วยให้เราสามารถสังเกตสัญญาณการเอาตัวรอดที่แข็งแกร่งของเอ๋มบริโอได้ อุปกรณ์นี้ยังสามารถช่วยให้สาธารณชนทั่วไปเข้าใจเอ๋มบริโอได้ดีขึ้น และขยายขอบเขตประสบการณ์ของพวกเขา พุทธศาสนามีความเห็นที่คล้ายกันกับวิทยาศาสตร์สมัยใหม่เกี่ยวกับประเด็นนี้ คัมภีร์ทางพระพุทธศาสนาบันทึกว่าเมื่อเอ๋มบริโอกำลังก่อตัว มันจะยังไม่พัฒนาความสามารถในการรู้สึกเจ็บปวดในช่วง 14 วันแรกหลังการปฏิสนธิ คัมภีร์พุทธแบ่งช่วงเวลาตั้งแต่ปฏิสนธิจนถึงวันที่ 266 หลังจากนั้น ระยะ 7 วันแรก เอ๋มบริโอประกอบด้วยของเหลวเป็นหยดๆ เรียกว่า กลละ 7 วันที่สอง เอ๋มบริโอจะกลายเป็นก้อนวุ้นซึ่งยังไม่รู้สึกเจ็บปวด เรียกว่า อัฟพุทะ ระยะ 7 วันต่อมา เป็นรูปร่างเหมือนก้อนเนื้ออ่อนนุ่ม เรียกว่า เปสิ หากเราใช้มุมมองทางพระพุทธศาสนาในการตัดสินทางจริยธรรม หากเราโต้แย้งว่าเราอาจทำลายเอ๋มบริโอได้เพราะมันไม่รู้สึกเจ็บปวด เราก็สามารถทำอะไรกับสัตว์ก็ได้ตราบที่มันไม่รู้สึกเจ็บปวด รวมถึงฆ่าพวกมันด้วย ข้อสรุปนี้ยังใช้ได้กับผู้ป่วยอาการโคม่าด้วย ถ้าผู้ป่วยไม่รู้สึกเจ็บปวดแล้ว เราสามารถฆ่าเขาได้ใช่ไหม ซึ่งไม่น่าเป็นอย่างนั้น เราจึงต้องยอมรับและตระหนักว่าแม้เอ๋มบริโอระยะแรกจะไม่รู้สึกเจ็บปวด แต่พวกมันก็ยังมีสัญญาณในการเอาชีวิตรอดที่แข็งแกร่ง สัญญาณการเอาชีวิตรอดของเอ๋มบริโอจะทำให้มันพัฒนาไปเรื่อยๆ จนเป็นรูปเป็นร่างและกลายเป็นทารกที่เติบโตในครรภ์ เราจำเป็นต้องใช้เอ๋มบริโอในระดับเดียวกับที่เราจำเป็นต้องกินผักเพื่อความอยู่รอดหรือไม่ หากจำเป็น เราจะต้องมีความเข้าใจร่วมกันสำหรับการใช้เอ๋มบริโอและการกินผัก อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีการเปรียบเทียบระหว่างความจำเป็นของเราในการใช้เอ๋มบริโอกับความจำเป็นของเราในการกินผัก หากเราไม่ยืนยันว่าจำเป็นต้องหาวิธีอื่นแทนการใช้เอ๋มบริโอและยอมรับเหตุผลที่ว่า เนื่องจากเอ๋มบริโอไม่สามารถรู้สึกเจ็บปวดได้ เราจึงฆ่ามันได้ไม่ผิด เหตุผลเดียวกันนี้ก็สามารถสนับสนุนการใช้สัตว์ในการทดลองได้เช่นเดียวกัน (ปีเตอร์ ซิงเกอร์ และลีโอ เจาอยู่, 2565)

บทนี้เป็นการโต้แย้งทางเหตุผลเป็นส่วนใหญ่เนื่องจากคัมภีร์ไม่ได้ระบุไว้ชัดเจนเกี่ยวกับข้อความทั้งหมด เป็นวิธีการตีความและเข้าใจผ่านการฆ่าที่ทำได้หรือไม่ทั้งสัตว์และพืช แต่จะพบว่า ไม่อาจทำได้ถ้าเป็นไปในทางพระพุทธศาสนา ซึ่งการให้เหตุผลแบบจำเป็นเป็นข้อเสนอให้การตัดสินและชั่วเป็นเรื่องของการตรวจสอบได้ หากจะผิดก็เพราะความจำเป็น แต่ความจำเป็นนั้นอาจไม่ใช่ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากการอ้างหลักการที่เป็นนามธรรมหรือชุดของสิทธิที่จะใช้ตัดสินในทุกสถานการณ์ที่เป็นไปได้ทั้งหมดนั้นไม่ถูกต้อง เราไม่สามารถตัดสินได้ว่าการกระทำนั้นถูกหรือผิดโดยไม่พิจารณาผลที่จะเกิดตามมาด้วย

บทที่ 6 ชื่อว่า “สวัสดิภาพสัตว์” ในบทนี้ ซิงเกอร์พิจารณาถึงความเท่าเทียม โดยเขาตั้ง

ประเด็นคำถามต่อเรื่องนี้ว่า ความเท่าเทียมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับมนุษย์ทุกคน แต่ทุกสรรพชีวิตก็มีผลประโยชน์ของตนไม่ต่างจากมนุษย์ และหากเราจำกัดการพิจารณาอย่างเท่าเทียมไว้เฉพาะกับสมาชิกร่วมสายพันธุ์ เราได้สร้างหมวดหมู่ของการเลือกปฏิบัติที่ไม่เกี่ยวข้องกันขึ้นมาอีกลักษณะหนึ่ง คือลัทธิเหยียดสายพันธุ์ (speciesism) トラบได้ก็ตามที่สิ่งมีชีวิตยังรู้สึกเจ็บปวดได้ เราควรระบุนว่า ความเจ็บปวดนั้นจะเกิดกับมนุษย์หรือสัตว์อื่นก็ตาม แนวคิดนี้ไม่ได้มีนัยว่าเราควรปฏิบัติต่อมนุษย์และสัตว์อื่นในลักษณะเดียวกัน หรือแม้แต่ให้คุณค่าแก่ชีวิตของพวกเขาอย่างเท่าเทียมกัน แนวคิดนี้เป็นรากฐานสำคัญสำหรับการวิพากษ์อย่างหนักแน่นถึงวิธีที่เราปฏิบัติต่อสัตว์ในปัจจุบัน เพราะบ่อยครั้งเรามักละเลยผลประโยชน์ของเหล่าสัตว์ หรือถ้าบางครั้งเราอาจจะคำนึงถึงพวกบ้าง แต่ก็ยังน้อยกว่าที่เราให้ความสำคัญกับผลประโยชน์ลักษณะเดียวกันของมนุษย์เป็นอย่างมาก เจาส์ย ตอบว่า หลักพื้นฐานของพระพุทธศาสนาก็คือ การทำงานของเหตุและปัจจัยที่มีมาจากปฏิจจสมุปบาท เพราะปัจจัยทั้งหมดต่างปรากฏขึ้นพร้อมกันและดำเนินไปด้วยกัน ด้วยหลักการนี้และประสบการณ์จริงของเรา เราจำเป็นต้องเข้าใจว่าไม่ง่ายเลยที่จะพูดว่าความเท่าเทียมคืออะไร หากสิ่งมีชีวิตทั้งหลายแตกต่างกัน ความเท่าเทียมและความเสมอภาคค่อนข้างจะแตกต่างกัน เราไม่อาจปฏิเสธความแตกต่างของสิ่งมีชีวิตได้ เช่น ระดับที่แตกต่างกันของความดี ความสุข คุณค่า หรือความสามารถที่จะรู้สึกเจ็บปวด แต่เราไม่อาจใช้ความต่างเหล่านี้เป็นข้ออ้างสำหรับความไม่เท่าเทียมหรือการปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมบนพื้นฐานของเพศ สายพันธุ์ หรือเชื้อชาติ ในพระพุทธศาสนากล่าวถึงความเท่าเทียมกันไว้คือสัตว์สามารถประสบกับความทุกข์และความสุขและมีสัญญาตญาณที่เข้มแข็งในการหลีกเลี่ยงความทุกข์และบรรลุมความสุขเช่นเดียวกับมนุษย์ เราสามารถมองการรับรู้ความทุกข์และความสุขได้จากด้านของผู้กระทำทางศีลธรรม (moral agent) อันเป็นความสามารถในการตระหนักรู้ถึงความทุกข์ที่อาจเกิดขึ้นต่อสัตว์ต่างๆ เราจึงพยายามขจัดความทุกข์และเพิ่มพูนความสุขแก่พวกมัน เมื่อทำเช่นนั้น เราจะได้ค้นพบระดับความเข้าใจที่หลากหลายของผู้กระทำทางศีลธรรมที่ต่างกัน บางคนสามารถเห็นอกเห็นใจอย่างยิ่งต่อความเจ็บปวดของผู้อื่น ในขณะที่บางคนก็เฉยชา การพัฒนาความมีศีลธรรมจึงเป็นการเป็นคนกระทำที่ดีขึ้นแก่ทุกคน (ปีเตอร์ ซิงเกอร์ และลีโอ เจาส์ย, 2565)

บทนี้ อ้างถึงประเด็นปัญหาของความเท่าเทียมของสัตว์ผ่านการเท่าเทียมของสิ่งมีชีวิตที่รู้สึกเกลียดทุกข์ แต่มนุษย์เท่านั้นที่จะเข้าใจและพัฒนาสิ่งนี้ได้ อีกทั้งยังนำเสนอมุมมองพระพุทธศาสนาผ่านการลดละสิ่งที่จะทำร้ายสัตว์และสร้างการอยู่ร่วมกันด้วยดีอย่างการกินมังสวิรัตที่จะช่วยให้มนุษย์เบียดเบียนสัตว์น้อยลง

บทที่ 7 ชื่อว่า “การอนุญาตและการฆ่าตัวตาย” ในบทนี้ ซิงเกอร์ได้เริ่มต้นตั้งคำถามว่าการจบชีวิตนี้ถือว่ามีเหตุผลได้หรือไม่ มีกรณีของเคอรี่ ร็อบบ์สัน ชาวรัฐวิกตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย เมื่ออายุ 52 เธอได้รับวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งเต้านม แม้ได้รับการรักษาในปีต่อๆ มา แต่มะเร็งได้แพร่กระจายไปยังกระดูก ปอด สมอง และตับของเธอ เดือนมีนาคม ปี 2019 เคอรี่ตัดสินใจว่าผลข้างเคียงของการรักษาที่เธอได้รับอยู่กำลังทำลายคุณภาพชีวิตที่เหลือของเธอ ถึงกระนั้น เธอก็รู้สึกอุ่นใจที่รัฐสภาของรัฐวิกตอเรียได้ผ่านกฎหมายการอนุญาต ซึ่งอนุญาตให้ชาววิกตอเรียผู้ที่แพทย์รับรองว่ามีชีวิตอยู่ได้ไม่ถึงหกเดือนและมีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขที่เข้มงวดข้ออื่นๆ สามารถร้องขอและได้รับความช่วยเหลือในการจบชีวิตจากแพทย์ของตนได้ จนเธอได้เสียชีวิตอย่างสงบสุข เคอรี่ตัดสินใจอย่างมีเหตุผล และเป็นการจบชีวิตอย่างสมเกียรติและไม่ทุกข์ทรมานเกินกว่าที่เธอต้องการ

ทน

เจ้าอยู่ย ตอบประเด็นนี้โดยยกว่า พระพุทธเจ้าทรงสอนว่าการฆ่าทำให้เกิดอกุศลกรรม และการกระทำที่เป็นอกุศลจะทำให้เกิดทุกข์ตามกฎแห่งกรรม แต่เราต้องพิจารณาเจตนาเบื้องหลังการฆ่าทำให้เกิดความต่าง การฆ่าส่วนใหญ่ทำให้เกิดความตื่นตระหนก ความหวาดกลัว ความเจ็บปวด และความทุกข์ทรมาน ในทางกลับกัน หากเจตนาเบื้องหลังการฆ่าคือเพื่อลดความทุกข์ทรมานแสนสาหัส และการฆ่ามีประสิทธิผล อาตมาไม่คิดว่าพฤติกรรมนี้จะก่ออกุศลกรรมร้ายแรงอะไร อย่างไรก็ตาม หากการฆ่าครั้งนี้ทำให้เกิดอกุศลกรรมและความทุกข์ตามมา ทุกคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องก็ต้องรับผลตามมาเช่นกัน แต่ตามหลักพระพุทธศาสนา การลงโทษไม่ใช่ทางเลือกที่แนะนำอย่างยิ่ง ถึงกระนั้นคำสอนทางพระพุทธศาสนาไม่ได้ห้ามใช้มาตรการที่สามารถบรรเทาความทุกข์ของผู้ป่วยระยะสุดท้ายได้ ประเด็นการแบ่งแยกการฆ่าตัวตายซับซ้อนกว่าการลงโทษ เพราะมีเหตุผลหลายประการที่ทำให้ผู้คนคิดฆ่าตัวตาย เช่น การแยกทางหรือความทุกข์ที่เกิดจากการหย่าร้าง หรือแรงกดดันมากเกินไปต่อนักศึกษาที่พยายามอย่างหนักแต่ผลการเรียนกลับแย่หรือการล้มละลาย แม้มีพุทธบัญญัติห้ามการฆ่าตัวตาย แต่ก็มีอีกที่จะพบข้อมูลในคัมภีร์ยุคแรกๆ ที่มองว่าพระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงไม่เห็นด้วยกับการฆ่าตัวตาย อันมาจากกรณีผู้บรรลุธรรมแล้วฆ่าตัวตาย อันมาจากผู้บรรลุธรรมแล้วบรรลุอนัตตา ขจัดความยึดมั่นในอัตตาได้สำเร็จแล้ว จบชีวิตตนก็จะไม่เกิดใหม่อีกต่อไป ความแตกต่างก็คือจิตสุดท้ายขณะที่ตายเป็นสิ่งสำคัญที่จะบอกได้ว่าคนที่ตายแล้วจะไปดีหรือไม่แน่นอนเอง (ปีเตอร์ ซิงเกอร์ และลื้อ เจ้าอยู่ย, 2565)

ข้อนี้เป็นการให้เหตุผลในประเด็นการฆ่าทั้งให้คนอื่นฆ่าแบบการลงโทษ และการฆ่าตนเอง แม้ในทางพระพุทธศาสนาจะให้เหตุผลเชิงสนับสนุนได้ แต่ความละเอียดในการพิจารณาก็เป็นเรื่องที่สังคมต้องใส่ใจ ทั้งนี้มาจากการพิจารณาทางจิตนั้นยังเป็นประเด็นที่ต้องพิจารณาในหลายกรณีในที่นี้มุ่งเน้นไปที่การพิจารณาสภาพแวดล้อม พฤติกรรมและผลที่เกิดขึ้น ประเด็นโต้แย้งกันนี้ได้ถูกอ้างถึงแต่ก็ยังไม่พิจารณาในส่วนของการรู้สึกภายในที่จะเข้าใจคำตอบในเรื่องนี้ได้ชัดเจน

บทที่ 8 ชื่อว่า “โทษประหารและการฆ่าในสงคราม” ในบทนี้ ซิงเกอร์ได้กล่าวถึงสถานการณ์ที่การปลิดชีวิตของผู้อื่นอาจเป็นสิ่งถูกต้องได้ สหรัฐอเมริกามีการถกเถียงกันอย่างกว้างขวางเกี่ยวกับโทษประหาร ในจุดยืนของชาวพุทธ การประหารชีวิตฆาตกรเป็นสิ่งที่สมควรหรือไม่ เจ้าอยู่ยได้เสนอว่ามุมมองตามประวัติศาสตร์ของคริสตจักรโรมันคาทอลิกได้ต่อสู้เพื่อยกเลิกโทษประหารชีวิต ปี 1988 สมเด็จพระสันตะปาปาจอห์น ปอลที่ 2 ได้วิงวอนขอให้ประเทศต่างๆ ทั่วโลกบรรลุฉันทามติและเข้าใจว่าเราต้องดำเนินการอย่างเร่งด่วนและเหมาะสมเกี่ยวกับการยกเลิกโทษประหาร รวมถึงองค์กรสิทธิมนุษยชนก็เห็นด้วยว่าโทษประหารเป็นความรุนแรงแบบหนึ่งที่น่าดำเนินการ โดยรัฐ ขณะที่พระสงฆ์บางรูปในไต้หวันเสนอว่าการที่อาชญากรที่ปลิดชีวิตผู้อื่นควรถูกปลิดชีวิตคืนบ้างตามกฎหมายนั้นยุติธรรมแล้ว แต่มุมมองชาวพุทธควรพิจารณาตามแนวทางนี้ก่อนคือ 1. ความเห็นอกเห็นใจเหยื่อและครอบครัวของเขา ตามกฎแห่งกรรมว่าทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว แม้ผู้กระทำผิดจะรอดพ้นจากการลงโทษทางกฎหมายได้ แต่พวกเขาไม่อาจหลีกเลี่ยงกฎแห่งกรรมได้ 2. การเคารพเจตจำนงของทั้งเหยื่อและอาชญากร หากโทษประหารถูกจำกัดเฉพาะกับการฆาตกรรม เหยื่อระดับปฐมภูมิก็ไม่มีชีวิตอยู่อีกแล้ว แต่ครอบครัวของเหยื่อระดับปฐมภูมิอาจถูกนับว่าเป็นเหยื่อด้วย แต่การลงโทษประหารนั้นต้องไม่ใช่เกี่ยวข้องกับความแค้นส่วนตัว อันเป็นผลของอกุศลกรรม และทำร้ายซึ่ง

กันและกันชาติแล้วชาติเล่าจนไม่มีทางออก เว้นเสียแต่ทั้งคู่จะเต็มใจยุติความบาดหมางเอง 3. การแก้ปัญหาการฆ่าด้วยการฆ่านั้นไม่สร้างสรรค์ พระพุทธเจ้าทรงระบุงการไม่ฆ่าเป็นศีลข้อหนึ่ง อีกทั้งห้ามการยกย่องความตาย ให้เกียรติความตาย หรือการเกลี้ยกล่อมให้ผู้อื่นตาย การแก้ปัญหาการฆ่าด้วยการฆ่าจึงไม่ใช่วิธียุติปัญหา 4. มีความคลุมเครือทางจริยธรรมเกี่ยวกับการประหารชีวิต พุทธปรัชญาไม่สนับสนุนให้ทั้งเหยื่อและผู้กระทำความผิดแก้ปัญหาด้วยการฆ่า ฉะนั้น การดึงบุคคลที่สามเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในโทษประหารจึงยังไม่เป็นที่ยอมรับ การดึงบุคคลอื่นเข้ามาในบ่วงแห่งการฆ่าจึงเป็นการทำให้เพชรฆาตเข้ามาในเรื่องนี้ ไม่ว่าจะเป็นในแง่ของการมีอาชีพก็คงไม่มีใครอยากทำหน้าที่นี้ 5. การยึดหลักตาต่อตา ฟันต่อฟัน มีผลตามมาทางจิตใจทำให้เกิดความรุนแรงตามมา 6. ความชัดเจนในแนวคิดการยกเลิกโทษประหารชีวิตและมาตรการที่เกี่ยวข้อง โดยการยกเลิกโทษประหารจำเป็นต้องมีมาตรการที่สอดคล้องเช่นโทษจำคุกตลอดชีวิต การที่ประชาชนทั่วไปไม่ต้องการจ่ายภาษีเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในเรือนจำก็สมเหตุสมผลอยู่ ฝ่ายบริหารเรือนจำอาจต้องกำหนดให้นักโทษทำงานและหาเลี้ยงชีพด้วยตนเอง และอาจถึงขั้นให้นักโทษชดเชยรายได้ตลอดชีวิตของตนให้แก่เหยื่อและครอบครัวของเหยื่อ 7. การตีความกฎแห่งกรรมอย่างตรงไปตรงมาอย่างไม่เพียงพอ ควรคำนึงถึงอีกหลายองค์ประกอบทั้งการกลับชาติมาเกิด โทษประหารเหมือนเป็นการตัดหัวลูกธนูอย่างไร้ประโยชน์มากกว่า หมายความว่าบุคคลนั้นถูกประหารชีวิตก่อนจะได้แก้ไขการกระทำอันชั่วช้าของเขา พวกเขาจึงนำอุปนิสัยเชิงลบนี้ติดตัวไปสู่ชาติหน้า แล้วทรมานหรือทำร้ายชีวิตผู้บริสุทธิ์คนอื่น ๆ อีก โทษประหารจึงแก้ปัญหาได้เพียงผิวเผิน แต่ไม่ได้แก้ประเด็นที่เป็นรากฐาน (ปีเตอร์ ซิงเกอร์ และสก็อต เจอฮ์, 2565) ดังนั้นสำหรับชาวพุทธแล้ว การจัดการกับวาระของการยกเลิกโทษประหารด้วยแนวคิดเรื่องกรรมนั้นยังไม่เพียงพอ ผลกระทบระยะยาวของโทษประหารและควรควรนำองค์ประกอบมากมายที่เกี่ยวข้องมาพิจารณาเมื่อพูดถึงประเด็นนี้

ประเด็นนี้เป็นการเสนอถึงข้อโต้แย้งกันในแง่ของกฎแห่งกรรมกับการนำมาใช้ แต่หากพิจารณาบนฐานคิดแบบตรงไปตรงมาอาจจะสร้างผลกระทบต่อเนื่องทั้งกับเหยื่อและอาชญากรรมถึงเพชรฆาตจึงต้องเสนอวิธีการใช้หลักศีล และการหลีกเลี่ยงที่จะนำไปสู่การแก้ไขปัญหที่ตรงข้ามมาพิจารณาเพื่อสร้างแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน

ประเด็นที่น่าสนใจ

การโต้แย้งปัญหาเชิงสังคมด้วยหลักพุทธปรัชญา ในทัศนะของผู้โต้แย้งกันทั้งซิงเกอร์และเจอฮ์มีความแตกต่างกันในแง่ของมุมมอง แม้ทั้งสองจะยอมรับการปฏิบัติทางศีลธรรม แต่วิธีการให้เหตุผลนั้นต้องการมุมมองที่เสนอจากประสบการณ์เป็นเครื่องตัดสิน โดยเฉพาะประสบการณ์การเป็นนักศาสนาและนักสังคมสงเคราะห์ของเจอฮ์ และนักสิทธิอย่างซิงเกอร์ เป็นส่วนสำคัญในการทำให้ประเด็นโต้แย้งนี้ไม่ได้ขัดกันทางแนวคิด แต่เป็นการเติมเต็มของกันและกัน และเพิ่มมุมมองต่อเรื่องดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

การตีความคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา: บางประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาคัมภีร์อย่างเรื่องกฎแห่งกรรมและนิพพาน ต้องการตีความให้เห็นถึงประโยชน์จากการตีความนี้ด้วยกล่าวคือหากกฎแห่งกรรมและนิพพานมาตีความควรจะมีมุ่งเน้นไปที่การช่วยเหลือคนให้พ้นจากทุกข์ได้จริง ไม่ใช่แค่เพียงคำสอนที่มุ่งเน้นการหลุดพ้นจากโลกนี้แต่เพียงอย่างเดียว เพราะสังคมไม่ได้ประโยชน์และไม่

สอดคล้องกับหลักคำสอนที่จะช่วยให้คนหลุดพ้นทุกข์ในชีวิตได้จริง อีกทั้งการใช้คัมภีร์เป็นเครื่องมือในการเข้าใจยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นจะเข้าใจได้ก็ต่อเมื่อเข้าใจบริบททางสังคมด้วย

บทบาทพระพุทธศาสนากับประเด็นทางสังคม: ประเด็นปัญหาทั้งหมดเป็นปัญหาสังคมที่ต้องการมุมมองในการวิเคราะห์และให้เหตุผลเชิงศาสนา ทั้งนี้เป็นไปได้ที่ชาวพุทธจะมองว่าประเด็นเหล่านี้ไม่ปรากฏในทางคัมภีร์ แต่การนำวิธีการให้เหตุผลมาประกอบในการตัดสินใจได้ หากจะผิดก็เพราะความจำเป็น แต่ความจำเป็นนั้นอาจไม่ใช่ทั้งหมด ทั้งนี้เนื่องจากการอ้างหลักการที่เป็นนามธรรม จึงต้องตรวจสอบด้วยผลที่ตามมา ทั้งนี้ชาวพุทธอาจไม่สามารถตัดสินใจตามตัวอักษรได้ โดยไม่สนใจสังคมและสิ่งที่เป็นปัญหาทางสังคมได้ การเข้าใจดีจึงจะเปลี่ยนไปตามเหตุผลบวกกันผลที่ตามมาหากชาวพุทธสามารถรับได้และเข้ากันได้กับวิถีชีวิตของตนก็ถือว่าได้ตอบปัญหาทางสังคมได้เช่นเดียวกัน

บทวิจารณ์

1. **รูปแบบของหนังสือ** มีรูปแบบหนังสือที่เล็ก กระทัดรัด ใช้เนื้อหาที่เป็นประเด็นถกเถียงทางสังคมเป็นหลักในการนำเสนอ เนื้อหาจะเริ่มต้นด้วยการนำเสนอปัญหาทางทฤษฎีทางจริยศาสตร์ ก่อนทั้งทฤษฎีประโยชน์นิยมและกรณีธรรม เพื่อวางแนวคิดทางปรัชญาแก่ผู้อ่านก่อนจะมีการนำเสนอผ่านประเด็นปัญหาต่างๆ มีการเรียบเรียงให้อ่านง่ายขึ้นด้วยการใช้บทสนทนาเป็นเครื่องมือในการผูกปมในแต่ละปัญหานั้นว่ามีประเด็นย่อยที่เกิดจากบทสนทนา มีการยกตัวอย่างทั้งที่ปรากฏในคัมภีร์ ในทางสังคมที่สำคัญคือจากประสบการณ์ของแต่ละท่านอันช่วยทำให้เนื้อหาง่ายต่อการเข้าใจมากขึ้น

2. **วิธีการนำเสนอเนื้อหา** วิธีการที่ใช้มีการใช้เหตุผลที่ทำให้คิดตามและเหตุผลนั้นตรวจสอบได้ผ่านประสบการณ์ของผู้พูด และสอดคล้องกับปัญหาที่ผู้อ่านสามารถเข้าถึงได้ อีกทั้งในแต่ละประเด็นคำถามเกี่ยวข้องกับปัญหาทางจริยศาสตร์ แม้จะมีอภิปรายบางอยู่บ้าง แต่ก็ไม่ใช่ประเด็นลึกซึ้งมากนัก เป็นเพียงการนำข้อมูลมาใช้เพื่อเชื่อมโยงกับประเด็นทางจริยศาสตร์เท่านั้น การทำความเข้าใจจึงไม่ได้ซับซ้อน

ข้อเสนอหลักของหนังสือเล่มนี้คือปัญหาทางจริยศาสตร์ประยุกต์ ที่นำเสนอผ่านประสบการณ์ของทั้งผู้ถามและผู้ร่วมสนทนา โดยทั้งคู่มีความรู้ทางด้านศาสนาและปรัชญาในระดับการปฏิบัติ (practical religion and philosophy) จึงทำให้การใช้เหตุผลนั้นครอบคลุมทั้งเนื้อหาในคัมภีร์และข้อมูลเชิงปฏิบัติ พร้อมยกตัวอย่างที่ปรากฏในคัมภีร์และการปฏิบัติได้อย่างร่วมสมัย จึงพบการอ้างเหตุผลทั้งแบบนิรนัยและอุปนัยไปพร้อมๆ กับการหาข้อสรุปที่เป็นไปได้ หนังสือเล่มนี้จึงเป็นการวางเนื้อหาให้คนที่ เป็นชาวพุทธได้อ่าน พร้อมทั้งนักปรัชญา นักกฎหมาย นักสังคมสงเคราะห์ ผู้เกี่ยวข้องได้รับรู้ความคิดและแนวทางการปฏิบัติต่อประเด็นดังกล่าวได้ชัดเจนยิ่งขึ้น แต่เนื่องจากหนังสือเล่มนี้เป็นงานแปล ภาษาที่ใช้จึงมีลักษณะเป็นทางการและมีศัพท์เฉพาะด้านศาสนาและปรัชญาจำนวนมาก ผู้อ่านที่ขาดพื้นฐานทางพระพุทธศาสนาและปรัชญาอาจประสบความยากลำบากในการทำทำความเข้าใจเนื้อหา ด้วยเหตุนี้ หนังสือจึงยังไม่เหมาะสำหรับเด็กที่เพิ่งเริ่มหัดอ่านหรือผู้อ่านที่ยังไม่มีฐานความรู้ด้านศาสนาและปรัชญา แต่จะเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาประเด็นทางจริยศาสตร์และพุทธปรัชญาในเชิงลึกและเชิงเปรียบเทียบ

สรุป

หนังสือ วิวาทะพระและนักปรัชญา เป็นงานเขียนที่เหมาะสมสำหรับนักวิชาการ นักศึกษา และผู้อ่านทั่วไปที่สนใจศึกษางานทางปรัชญาและศาสนา เนื่องจากเนื้อหามุ่งอภิปรายประเด็นคำถามสำคัญด้านจริยศาสตร์และพุทธปรัชญา ผ่านรูปแบบการโต้แย้งเชิงเหตุผลระหว่างมุมมองของพระพุทธศาสนาและปรัชญาตะวันตก ผู้เขียนได้อาศัยทั้งการอ้างอิงเหตุผลจากคัมภีร์ทางพระพุทธศาสนา การใช้กรอบแนวคิดทางปรัชญา ตลอดจนการยกตัวอย่างเชิงประสบการณ์มาเป็นเครื่องมือในการอธิบายประเด็นนามธรรม ทำให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงแนวคิดเชิงทฤษฎีกับบริบทของชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในเชิงวิชาการ หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าในฐานะงานที่ส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์ (critical thinking) และการตั้งคำถามทางจริยศาสตร์อย่างมีเหตุผล อีกทั้งยังสะท้อนแนวทางการสนทนาเชิงปรัชญาระหว่างศาสนาและปรัชญาสมัยใหม่ ซึ่งช่วยเปิดพื้นที่ให้เกิดการทำความเข้าใจข้ามกรอบความคิดและวัฒนธรรมทางปัญญา นอกจากนี้ รูปแบบการนำเสนอที่เป็นลักษณะ “วิวาทะ” ยังช่วยกระตุ้นให้ผู้อ่านพิจารณาเหตุผลจากหลายมุมมอง มีใช้การรับเอาคำตอบเพียงฝ่ายเดียว

หนังสือได้ให้ความรู้ด้านปรัชญา และพระพุทธศาสนา นำเสนอข้อถกเถียงทางสังคมในมุมมองแบบฆราวาสที่มีแง่มุมทางสังคมเป็นหลัก กับนักบวชที่ไม่ได้แค่ใช้คัมภีร์เท่านั้นในการตีความ แต่ยังใช้ประสบการณ์ในการปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของการอธิบายด้วย หนังสือเล่มนี้มีรูปแบบคล้ายกับหนังสืออภิคุกับนักปรัชญา: บทสนทนาพุทธศาสนา-ปรัชญาตะวันตก โดย ฌอง ฟร็องซัว เรอเวล, มัตติเยอ ริการ์ โดยเนื้อหาเล่มนี้นั้นเน้นปรัชญาและศาสตร์ทางอภิปรัชญามากกว่าจริยศาสตร์ ทำให้หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาเน้นปัญหาจริยศาสตร์ประยุกต์มากกว่า อีกทั้งยังเน้นไปที่การใช้จริยศาสตร์เชิงปฏิบัติ (Practical Ethics) และศาสนาเชิงปฏิบัติมาอธิบายเหตุผลและเป็นนักบวชสายมหายานและเป็นนักวิชาการทางศาสนานำเสนอให้เห็นภาพที่ชัดเจนทางสังคมร่วมสมัยมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ปีเตอร์ ชิงเกอร์ และสือ เจาฮุย (2565). *วิวาทะพระและนักปรัชญา*. แปลโดยเสฏฐนันท์ ธนกิจโกเศสธู และอัมรินทร์ อุดมวรรณ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์สำนักนิติตสามย่าน.

